

Proud Christiana Rosenkreutze

Bernard C. J. Lievegoed

Dnes se podíváme na druhý velký duchovní proud. Do určité míry je protipólem prvního proudu, který jsme včera charakterizovali jako proud *duchovního poznání*. Druhý proud můžeme označit jako proud *jednání ve světě a pomocí světa*. Jde o proud, který vede Christian Rosenkreutz.

Velkou otázkou je, kdo byl Christian Rosenkreutz. Tato individualita začala svou poslední inkarnační řadu teprve ve 13. století, ve chvíli, kdy bylo lidstvo zralé k tomu, aby rozvinulo individuální inteligenci. Proud rosikruciánu je však mnohem, mnohem starší než proud anthroposofie. Nejznámější inkarnací Christiana Rosenkreutze je *Chíram Abiff*, stavitel Šalomounova chrámu. Ve svém duchovním zření dokázal Šalomoun poznat míry a proporce chrámu. Byl schopen vnímat, jak má chrám vypadat podle vůle duchovních mocností. Ale nedokázal provést přesné výpočty, které byly nutné ke skutečné konstrukci stavby. Na to potřeboval architekta, který dovedl zacházet s pozemskou hmotou, který dovedl v pozemské realitě vybudovat něco, co by nebylo pouhou vizí, ale přetrvávající, konkrétní skutečností. Nebudu se teď zabývat takzvanou „chrámovou legendou“. Rudolf Steiner jí věnoval řadu přednášek, které jsou shrnuty ve svazku *Chrámová legenda a Zlatá legenda (Die Tempellegende und die Goldene Legende)* Popisuje se tu drama, které se odehrává mezi Šalomounem, potomkem Ábelovým, a Chíramem, potomkem Kainovým.

Toto drama má skutečně původ v protikladu mezi Ábelem a Kainem. Jejich příběh je známý z bible: Ábel je pastevec a obětuje beránka ze svého stáda. Kain je rolník a obětuje plody ze svého pole. Jaký mezi nimi rozdíl? První nechává věci, jak jsou, a žije v harmonickém souladu s přírodou. Druhý chce Zemi proměnit, zušlechťovat a obdělávat ji svými rukama. Kain orá zemi, seje a sklízí. Díky jeho práci se mohou sluneční síly spojit se Zemí. Jahve, elohim Měsíce, tyto sluneční síly odmítl – a s nimi i Kainovu oběť.

Tak vzniká ve vývoji lidstva dvojnost: existují lidé, kteří vědí, a lidé, kteří umí. Potřeba změnit Zemi, udělat z ní chrám, to je hlubší základ rosikruciánského proudu.

Cíl tohoto proudu je spojen s hlubokým tajemstvím vývoje člověka a Země. Kdo je obeznámen s dílem Rudolfa Steinera, ví, že se stále znovu inkarnuje nejenom každý člověk, ale také samotná Země. Ta už má za sebou tři inkarnace. Rudolf Steiner nazývá tu první „starý Saturn“, druhou „staré Slunce“, třetí „starý Měsíc“ a čtvrtou „Země“. Po nynějším vtělení budou následovat ještě tři další, které se nazývají „Jupiter“, „Venuše“ a „Vulkán“.

Příští inkarnace Země, Jupiter, bude úplně jiná než ta dnešní. Hmota, jak ji známe, už nebude existovat. Základem Jupitera bude éter. Je tomu ovšem tak, že to podstatné z dnešní inkarnace Země, její esence, přejde - podobně jako je tomu u lidí - do další, jupiterské fáze. K tomu však musí být Země proměněna, transformována. A to musí být vykonáno lidskýma rukama. Všechno, co člověk

zušlechtí, kde přírodu přemění na pravou kulturu, vytvoří zárodek příští inkarnace Země. Všechno ostatní zanikne. Toto zušlechtování je úkolem lidí z Kainova pokolení.

Shrňme si teď, co je známo o inkarnacích Christiana Rosenkreutze. Ehrenfried Pfeiffer mi sdělil, že podle toho, co mu Rudolf Steiner řekl, byl inkarnací Christiana Rosenkreutze [biblický] *Jozua*. Byla to ona osobnost, která odvedla židovský národ přes Jordán a zmocnila se Jericha. Potom je tu inkarnace *Chirama Ahiffa*. A nakonec tu máme inkarnaci, ve které se Kainův proud spojuje s Kristem. Christian Rosenkreutz se tu objevuje jako *Lazar*, jenž zemře a je Kristem vzkříšen. Podstupuje zasvěcení a Kristus sám je při tom hierofantem. Vzkříšený Lazar je totožný s Janem, učedníkem, o kterém bible říká: ten, jehož Pán miloval. Je jediným z učedníků, který stál u kříže. A je také tvůrcem *Janova evangelia* a *Zjevení Janova*. Friedrich Rittelmeyer, první duchovní správce Obce křesťanů, mi jednou vyprávěl, že zná některé pozdější inkarnace Christiana Rosenkreutze. Všechny byly inkarnacemi mučedníků. Tato individualita tím na nej vyšší míru uskutečnila „imitatio Christi“, následování Krista. Okolo roku 1230 je Christian Rosenkreutz, sám ještě dítě, poznán jako budoucí velký vůdce lidstva. Rudolf Steiner učinil o této inkarnaci důležitá sdělení. Můžeme je najít v přednáškách, které jsou zařazeny do souboru nesoucího titul *Esoterní křesťanství (Das esoterische Christentum)*. V této inkarnaci - jak říkám, je ještě velmi mladý - se kolem něj shromáždí dvanáct velkých představitelů celé moudrosti světa, aby do něj nechali proudit všechnu svou moudrost. Podstupí tedy toto zasvěcení, krátce nato však umírá, dříve než dosáhne dvaceti let.

Znovu se narodí roku 1378. Na začátku 15. století podniká daleké cesty a roku 1459 je natolik zralý, aby se mu dostalo zasvěcení jako „bratru Růžového kříže“. Toto zasvěcení je popisováno v *Chymické svatbě Christiana Rosenkreutze*. Hierofantem při tom není nikdo jiný než *Manul*. Tak znovu a znovu vidíme, jak jeden vůdce lidstva pomáhá druhému. Zpočátku musel rosikrucianský proud zůstat zcela skrytý. Šlo o vnitřní, tajnou práci. Například v alchymii nebyl důležitý výsledek, ale činnost jako taková a prožitek této činnosti. Co se stane, když se pevná hmota začne vypařovat?

A co, když se pára zase srazí? Když se něco rozpustí a tento roztok zase vykrytalizuje? Duše alchymisty tyto procesy vnitřně spoluprožívala. Ona velká otázka zněla, co je *quinta essentia*, pátý živel, existující vedle čtyř živelů: země, vzduchu, vody a ohně? Byl to éterný svět, jehož existenci alchymisté sice předpokládali, zatím ho však ještě nedokázali nalézt.

Alchymista cítil, že hmota musí být proměněna v tuto „pátou substanci“, v éter. To vše se ale neodehrávalo na očích veřejnosti. Bylo absolutním zákonem, že rosikrucian musí pracovat v tajnosti. Když se stalo, že se o někom rozšířila zvěst, že pracuje jako rosikrucian, musel dotyčný ještě týž den opustit dům, aby pod jiným jménem začal v jiném městě nový život. Toto pravidlo bylo naprosto nutné mimo jiné kvůli tomu, že jen tak bylo možné uniknout před inkvizicí, která by jinak rosikrucianům bezpochyby znemožnila život.

Teprve sto let po smrti Christiana Rosenkreutze bylo dovoleno oznámit, že žil. Toto pravidlo stále platí, i s ohledem na jeho další inkarnace. Od té doby se totiž Christian Rosenkreutz inkaroval v každém století. Když se Rudolfa Steinera jednou ptali, zda je Christian Rosenkreutz inkarnovaný i teď, potvrdil to.

Když se ale zeptali, kdo to je, odpověděl, že to není možné říci. Míse Christiana Rosenkreutze se tedy vztahuje k proměně Země v budoucí Jupiter. Co se vlastně děje, když lidé orají zemi? Když podle „alchymistických“ zásad zhotovují preparáty, které do země vnášejí éterné síly? Tehdy je pokaždé zušlechtěn kousek Země! Ehrenfried Pfeiffer, který byl takřikajíc jedna ruka s bytostmi živelů, hovořil o tom, jak se tyto bytosti proměňují, když člověk obdělává zemi. Práce, kterou člověk vykonává se zemí, jim pomáhá v jejich vývoji.

Kdo jsou moderní rosikručiáni? Jsou to ti lidé, kteří pracují na zušlechťování hmoty. Rudolf Steiner jednou řekl: Země se našima rukama musí stát uměleckým dílem. Jen toto umělecké dílo se může stát zárodkem budoucího vývoje; nic dalšího se na něm podílet nebude.

Už jsem se o tom zmínil: moderní rosikručiány musíme hledat například mezi biodynamickými zemědělci. Jen se někdy podívejte, jak pracují s preparáty: V létě nebo případně i v zimě je zakopou do země; než je zakopou, pověsí je na vysoký strom, aby je vystavili vlivu vzdušných a světelných sil. Velmi zřetelně vidíme, že se tu na různý způsob pracuje se čtyřmi živly, přesně tak, jak se to dělá v alchymii.

Co to znamená, když zahradník, který se den za dnem někde v odlehlé končině osaměle lopotí, aby se udržel nad vodou, zakládá kompost? Svou prací proměňuje kousek půdy! A to má hodnotu pro věčnost! Pokud stojíme v proudu poznání, velmi snadno se nám stává, že se na takové lidi díváme spatra a říkáme si: Vždyť on se ani nedostane k tomu, aby meditoval... Ale zakládání hromady kompostuje také meditace -rosikručiánská meditace!

Druhou skupinu rosikručiánů najdeme mezi anthroposofickými farmaceuty. Jsou to ti, kteří vyrábějí léky. Podíváte-li se například na postup při výrobě léků ve Walle, jedné z anthroposofických farmaceutických firem, najdete také zde alchymistické procesy. Látka je tu například vystavována vlivu velkého rytmu dne a noci, ranního a večerního slunce či slunce zimního a letního.

Rudolf Steiner je tím, komu vděčíme za pokyny, jak preparáty a léky zhotovovat, on sám však nebyl ani zemědělec, ani chemik. Jeho osudovým úkolem nebylo tuto práci vlastnoručně vykonávat.

Já sám jsem si od určité chvíle zvykl na následující postup: Když jsem pacientovi předepisoval lék a při tom vzal do rukou příslušnou lahvičku, řekněme například Arnica D20, pomyslel jsem si: Tady mám v ruce kousek Země proměněné prací. Látky rostliny arniky z tekutiny úplně zmizely, její éterná struktura však zůstala zachována. V této lahvičce se už nachází malý kousek substance budoucího Jupitera, na niž musíme pohlížet s velkým respektem. Pokud člověk, ať už jako lékař, nebo jako pacient, pocítuje tento respekt, pak také lék působí lépe.

Tomuto respektu jsem se naučil od svého přítele Herberta Hahna, který žil dlouhou dobu v Nizozemsku. Hahn dokázal pít skleničku vody s velkou úctou. Říkal: To je dobrá voda! Jednou mi vyprávěl, že seděli s Rudolfem Steinerem na terase a objednali si kávu. Když ji přinesli, Rudolf Steiner do ní hodil několik kostek cukru a dlouho se do šálku pozorně díval. Když už to trvalo takřka nesnesitelně dlouho, Hahn se ho zeptal, proč to dělá. Steiner odpověděl: „Kdyby lidé věděli, jak velkolepý vesmírný proces se uskutečňuje, když se cukr rozpouští v kávě...“ Hahn potom řekl: „Steiner si nepochutnával na kávě, ale na vesmírných procesech!“ Takové věci byste mohli slyšet jenom od Herberta Hahna. Pro takové věci měl cit. Proto si také všiml, když se něco takového odehrávalo v Rudolfu Steinerovi.

V anthroposofickém lékařském hnutí můžeme najít lékaře, kteří jsou opravdovými rosikručiány. Přemýšlejí v terminologii léků. Vidí pacienta a intuitivně vědí: Arnica! Nebo: Aurum! Diagnóza pro ně zahrnuje zároveň už i lék. Nejkrásnějším příkladem byla *Hilma Walterová*, spolupracovnice Ity Wegmanové. Vždycky si zapisovala, co Rudolf Steiner řekl, když probírali pacienty. Později o tom také napsala knihu.

Osud tomu chtěl, že jsem po druhé světové válce byl jednak v důsledku „hladové zimy“ a jednak kvůli těžké práci v Zonnehuisu natolik vyčerpán, že mi bylo umožněno pobývat nějaký čas ve švýcarské Asconě, abych se zotavil. Nachází se zde pobočka Kliniky Ity Wegmanové se sídlem v Arlesheimu. Ležel jsem na pokoji s Albrechtem Strohscheinem, který na tom byl podobně jako já. Jednou ráno jsem se podíval z okna - měl jsem překrásný výhled na Lago

Maggiore - a tu jsem uviděl, jak se otevřely dveře a ven vyšla postava s černou kapucí. Nejdřív se opatrně rozhlédla a pak zmizela směrem ke stráním za městečkem. Byla to Hilma Walterová. Vyšla se na obvyklou obchůzku za sběrem bylin. Když se o dvě hodiny později vrátila, bylo okolo půl osmé, pustila se do přípravy léků, které to odpoledne chtěla dát svým pacientům.

Jednou jsem jí napůl vážně, napůl z legrace řekl: „Hilmo, můžeš mě léčit, ale nedávej mi prosím za den víc než sedmnáct různých léků!“ To byla samozřejmě drzá poznámka. Jenže ona pak stejně švindlovala a do jedné injekce dala čtyři nebo pět různých věcí.

Hilma Walterová měla velmi hlubokou znalost lidské konstitute. Měla před svými duchovníma očima komplexní procesy života a věděla, který lék patří ke kterým procesům.

Do rosikruciánského proudu patří také umění. Sochař, který vytváří sochu z kusu kamene, pozvedá hmotu na vyšší úroveň. Malíř, který klade barvy jednu vedle druhé na plátno, pracuje na pomezí mezi fyzickým a éterným světem. Umělci, kteří skutečně vytvářejí umělecká díla, musí mít hlubokou znalost hmoty. Sochař nemůže pracovat s mramorem, aniž by poznal jeho fyzická tajemství. A musí také znát strukturu dřeva, se kterým pracuje.

V této souvislosti je důležité upozornit na skutečnost, že Rudolf Steiner, třebaže stál v proudu poznání, nazýval svou cestu duchovního školení (jak ji popsal v knize *O poznávání vyšších světů*) „rosikruciánskou cestou“. Proč to dělal? Protože Christian Rosenkreutz otevírá oči pro realitu fyzického světa. V Theosofické společnosti, která byla orientovaná na starou východní moudrost, pro to neměli žádný smysl. Oni usilovali jen o to, aby unikli z fyzického světa. Nespolehalí se na vlastní pozorování, ale spíše na poselství Mistrů, která byla posílána prostřednictvím médií. Rudolf Steiner řekl: Vezmi semínko a pozoruj ho! Vezmi tužku a podívej se, jak je vyrobená! Steiner tedy začíná u fyzické reality. To bylo nesmírně potřebné jako terapie pro tehdejší theosofické publikum. Aby dal najevo, že není orientován na východní tradice, ale na ty západní, odvolával se na Christiana Rosenkreutze jako inšpirátora anthroposofické cesty poznání. Rudolf Steiner chtěl střízlivým jazykem spisu *O poznávání vyšších světů* zbavit tehdejší theosofy iluzí.

Jaký je v tom smysl vědět, ke kterému duchovnímu proudu patříme? Takovýto: Pokud to poznáme, potom dohlédneme dále než jen na své nejbližší úkoly a cíle - víme pak, že svou práci musíme vidět v širší souvislosti. Pokud širší souvislost své činnosti nevidíme, nedojdeme nakonec daleko.

Samozřejmě si vždycky znovu musíme uvědomovat, že máme co do činění i s ostatními proudy. Člověk nikdy není jen rosikrucián. Člověk je trojčlenná bytost: myslí, cítí a koná. Stejně to je s těmito třemi proudy. I rosikrucián má spojení s Rudolfem Steinerem, neboť to, co ví, ví díky Rudolfu Steinerovi - bez studia [anthroposofie] nemůže být člověk v dnešní době vědomým způsobem rosikruciánem. Ale také je pravdou, že každý člověk musí v dané inkarnaci splnit zcela určitý úkol. A pokud tento úkol nenajde, je nešťastný.

Jako psychiatr jsem měl co dělat s mnoha takovými lidmi. Ve vyšším věku má mnoho lidí pocit: Vlastně jsem měl udělat to nebo ono, ale neudělal jsem to. Proč ne? Protože si mysleli, že to nejde. Protože si v životě netroufli riskovat. Často si pak tito lidé myslí: Teď už je příliš pozdě! Ale je to závažná chyba v myšlení. Nikdy není pozdě. Nikdy! Existují lidé s pomalejším vývojem, kteří teprve v sedmdesátí přijdou na to, co je jejich úkolem v tomto životě. Potom se najednou stane všechno možné a oni jsou schopni dělat věci, které by od nich už nikdo nečekal.